

Debreceni szakközépiskolai tanulók pályaválasztásának aktuális kérdései Current issues of career choice for Debrecen vocational school students

P. M. KŐMÍVES¹, A. ERDŐS², P. KÖRÖSPARTI³

¹Debreceni Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Vezetés- és Szervezéstudományi Intézet,
komives.peter.miklos@econ.unideb.hu

²Közgazdász

³Debreceni Egyetem, Ihrig Károly Gazdálkodás- és Szervezéstudományok Doktori Iskola, pkorosp@gmail.com

Absztrakt. A cikk célja a Z-generációra jellemző tanulási jellegzetességek feltárása a szakirodalom alapján. Hasonló módon, szekunder forrásokkal bemutatjuk az élethosszig tartó tanulás jellegzetességeit is, különös tekintettel az informális és a nem formális tanulás egyes folyamataira. Emellett primer kutatási eredmények alapján, egy debreceni középiskolákban végzett felmérés eredményeinek ismertetésével mutatjuk be a tanulók továbbtanulási elképzeléseit és munkaerőpiaci elhelyezkedéssel kapcsolatos elképzeléseit, elvátásait.

Abstract. The aim of the article is to share information about the learning characteristics of the Z-generation based on literature review. In the same way based on secondary research we are showing the characteristics of the lifelong learning processes with special regards to the informal and non formal learning processes. On other hand we are publishing the outcomes of our research based on a survey done in three secondary schools of Debrecen. In the survey we investigated the learning plans of the vocational program students studying in the three secondary schools and their labour market perspectives.

Bevezetés

„A mai oktatásnak nem kizárólag az a célja, hogy a gyermekekből intelligens, hibátlan logikájú embert neveljen, hanem az is, hogy a személyiség kiegyensúlyozottan fejlődjék, gazdagodjék a veleszületett, kibontakozott lehetőségek révén, új képességek kialakítása révén, és legyen képes alkalmazkodni, átalakulni és tökéletesedni a felmerülő, választott vagy eltérni kényszerült helyzetek függvényében (Benedek, 2008, p. 186)”

Az élethosszig tartó tanulás legfontosabb célja a különböző ismeretek megszerzése, továbbá a készségek és kompetenciák fejlesztése formális, nem formális és informális tanulási tevékenységek területén. A tanulás minden emberre értelmezhető életkortól, munkaerő-piaci állapottól, intézményi és társadalmi kerettől függetlenül (Csernyák Mariann et al 2004). Az informális és nem formális tanulás folyamata és jelensége az emberiséggel együtt alakult ki, hiszen az ember minden nap tanul valami

újat. Erre a jelenségre az emberi életút nagyobbik hányadában az oktatási rendszer keretein kívül kerül sor. Ez a folyamat Csapó Benő véleménye szerint is egyre elterjedtebb lesz a 21. században, ráadásul a technikai forradalom térnyerése okán a pedagógusok szerepe is meg fog változni. Az interneten elérhető tudás szinte végtelen mennyiségű és formájú, ráadásul a közvetítés, a tudásátadás módszerei is jelentős változásokon ment át az utóbbi években (Csapó, 2008). Az informális vagy nem formális tanulás egy másik remek, az élethosszig tartó tanulás szempontjából kiemelt relevanciával bíró példája a munkahelyi szaktudás átadása, amikor a szervezetben régebben dolgozó munkavállaló betanítja az utána odakerült kollégáját (Szabó, 2008).

Az informális és nem formális tanulás elismerése a 21. századi oktatási rendszer egyik legfontosabb kihívása. Az OECD állásfoglalása szerint a pedagógusok körében is ösztönözni kellene az informális tanulás gyakorlati művelését, hiszen az a pedagógiai szervezet fejlődésére is jótékony hatást gyakorol (OECD 2007).

Amennyiben az élethosszig tartó tanulást az emberi tényező oldaláról vizsgáljuk, a felmérés objektív alapja lehet az egyén mindenkori legmagasabb iskolai végzettsége, betöltött munkaköre, nyitottsága, fejlődési-tanulási képessége és szociális helyzete. Emellett ki kell emelni a folyamatra jellemző szubjektív tényezőket is, amelyek közül kiemelkedik az egyén sikeressége a befutott életpályán, a vizsgált személy életszemlélete és hozzáállása (vagyis más néven az attitűdje) a tanuláshoz. Az állam és a szabályozás oldaláról tekintve az élethosszig tartó tanulás objektív alapja nem más, mint a fiatalok és felnőttek iskolarendszerének a fenntartása, fejlesztése, valamint az egyén közvetlen és differenciált támogatása. Az állam feladata továbbá, hogy ösztönözze a célcsoportokat az oktatásban történő részvételre, elsősorban egyrészt támogatott célprogramok útján, másrészt pedig az egyéni kedvezmények, költségtérítések, adókedvezmények biztosításával (Zachár, 2002).

1. Motiváció

A motiváció szó eredete a *movere* latin igéből fakad, melynek magyar jelentése a mozogni. A motiváció életkoronként, életszakonként eltérő lehet. A vizsgálatunk szempontjából releváns középiskolás korosztály egyik fontos motivátora a továbbtanulás, szakma megszerzése lehet. Tanulmányaik lezártaival a középiskolások számára a megfelelő munkahely megtalálása lesz a következő jelentősebb motivációs tényező (Juhász-Takács, 2006).

A motiváció folyamatának szakirodalmi hátterét feltárva látható, hogy számos elmélet foglalkozik a jelenséggel tartalmi és folyamatelméleti szempontból is. A motiváció legegyszerűbb megfogalmazása szerint akkor beszélhetünk erről a jelenségről, ha egy meghatározott szükséglet kielégítése okán hajlandóak vagyunk cselekedni, szükségletnek pedig azt a helyzetet nevezzük, amennyiben az egyén aktuális állapota eltér attól, amit ideálisnak tekint (Bakacsi, 2015).

A motivációval rendelkező egyéneknél tehát egy feladat vagy tevékenység elvégzésére ösztönző késztetés alakul ki. A cikkünk szempontjából releváns motivációs tényezők kapcsán fontos tudni, hogy miért tanulnak az emberek? A tanulás egyik legfontosabb alapfeltétele a motiváció: ha van, ami motiválja az egyént, az hatással lesz a mindennapi életére is, hiszen céltudatosabban tanul, fejlődik majd (Bekéné, 2012). Johnson és Johnson megfogalmazása szerint a motiváció alapvetően

interperszonális kapcsolatokon keresztül alakul ki. Három különböző kontextusban lejátsszódó interakciót különböztettek meg, ami pozitív, negatív vagy semleges jellegétől függően különböző interakciós mintákat ad és különböző motivációs rendszereket eredményez. Ezáltal a motiváció meghatározza a jövőbeli teljesítményre vonatkozó elvárásokat, egyben befolyásolja a teljesítményt (Kósáné, 1998).

1.1. Tanulási motiváció

Tanulási motivációnak nevezzük a tanulásra készítő belső feszültséget, amely a tanulási tevékenységet aktiválja és integrálja. A tanulási motiváció a tanulás okaként számba vehető befolyásoló erő, amely az önmegegerősítő folyamatok tanult, szituációfüggő része. A tanulási motiváció speciális tapasztalatok által jön létre (Rétheyné, 2003).

A motivációnak kétféle típusát különíthetjük el. Primer résznek szokás nevezni azt a típust, amely a tanulási tevékenységben alapvetően közvetlen, tárgyra irányuló, belső indíték, érdeklődésben, kíváncsiságban, a probléma által okozott feszültségben jut kifejezésre. Ebbe a körbe tartozik a dicséret, a jutalom, az érdek, a versengésben létrejövő önérvényesítés és a büntetéstől való félelem is (Kósáné, 1998). Szekunder, más néven az extrinsic tanulási motivációhoz kapcsolódik a családi háttérrel összefüggésbe hozható összefüggésbe szülői motiváció, illetve annak megítélése, hogy a tanulás fontos lesz-e, a megszerzett vagy még hiányzó tudást értéknek tekintik-e. Ezek mellett a meglévő minta követése, a jövőben megszerzhető szociális elismerés vagy a versengés is mind hozzátartozik a külső tanulási motivációhoz (Bekéné, 2012).

1.2. Pályaválasztás

A pályaválasztás során egy, az érdeklődésüknek, képességüknek jelenleg megfelelő irányt választunk. Ez dolgozói életpályánk alakulása során változhat, ami miatt később a gazdasági és munkaerőpiaci helyzet miatt továbbképezzük magunkat. A felgyorsult gazdasági változások következtében, vagy a hivatással való elégedetlenség miatt a munkavállalók jellemzően aktív életpályájuk során többször képzik magukat, így a fiatal korban megszerzett képesítés nem örök életre szól főleg. A pályaválasztás az élet egyik legnehezebb döntése, annak sikeressége függ a döntés megfelelő előkészítésétől (Szecsódi, 2003).

A középiskola kiválasztásánál komoly dilemmában vannak a fiatalok. Merre menjek általános iskola után? Általános iskola 8. osztályos diákként fel kell készülni, hogy milyen iskolát választanak majd, mi az a tantárgy vagy szakma, amiben el tudják magukat képzelni és szívesen dolgoznának is benne. A döntés életszakaszában jelentős mértékben a szülők választásán is múlik, hogy melyik iskolába íratják a gyereket, hiszen ebben a korban még nem minden diák tud önállóan dönteni további tanulmányairól. A középiskolában eltöltött idő alatt a tanulók személyisége és önismerete jobban kialakul, több tudással rendelkeznek, ezáltal a továbbtanulási döntésük is könnyebb lehet (Szecsódi, 2003).

A tanulmányi döntések meghozatala során fontos motiváló tényező az emberi tőkébe történő befektetések munkaerőpiaci megtérülése. Ebben az esetben azt kell mérlegelni, hogy az elvégzett

képzés megtérül-e a jövőben. Schultz megállapítása szerint a tanulás az emberi tőkébe való beruházás, mivel a képességek megszerzése előkészíti a jövőben felmerülő szükségletnek a kielégítését, továbbá növeli a jövőbeli jövedelem nagyságát (*Lengyel-Szántó, 1998*). Parsons, Ginzberg, Super, Kohli, Rosenberg és még számos külföldi kutató, szakember foglalkozott a pályaválasztás elméletével. Hazánkban is voltak kutatók közülük párat megemlítve Rókusfalvi Pál, Csirszka János, Ritoók Pálné, Zakar János, Szilágyi Klára akik nevéhez több kutatás is tartozik. A pályaválasztási elméleteket két nagy csoportba sorolhatjuk: az egyik nagy csoport a statikus elméletek, melyek a pályaválasztás folyamatát egyoldalúan szemlélik és egyszeri döntésnek tartják a pályaválasztást. A másik csoportba a személyiség különböző tulajdonságait (szükségeit, érdeklődését, értékrendszerét) szem előtt tartó dinamikus elméletek tartoznak, amelyek a pályaválasztás folyamat jellegét hangsúlyozzák, ráadásul olyan külső és belső tényezőket figyelembe véve is befolyásolnak, mint a pálya presztízse, vagy a munkaerő-piaci helyzet (*Papula, 2008*).

Szilágyi (2005) a pályaválasztási elméletek öt csoportját határozta el:

1. A pályaalakmasságra alapozó megközelítés, melyben a pályaválasztás lehetőséget ad arra, hogy összekapcsolja a szakmai követelményeket és a pályát választók személyiségjegyeit. Parsons szerint, aki a pályaválasztást egyszeri és adott időpontra korlátozott eseményként írja le, minden ember személyiségjegyei egyéni fejlettségének megfelelően alkalmassá teszik őt egy pályára. Meglátása szerint az azonos pályát választó személyek hasonló képességekkel és személyiségjegyekkel rendelkeznek, továbbá az egyéni pályasiker és a szakmai elégedettség mértékére döntő hatással bír az egyéni alkalmassági jegyek és a pályaalakmassági követelmények megegyezésének mértéke (*Szilágyi, 2005*).
2. A személyiség pszichológiai mozgására épülő elméletek esetében a hangsúly az egyén motivációján, igényein, érdekein és értékeken van. Ezen elméleteket a dinamikus csoportba soroljuk, jellemzőjük a kora gyermekkori élmények, az élet minőségét meghatározó igények és a hajlamok együttes értelmezése, amelyek kölcsönhatása a személyiség egész kognitív felépítését alakítja ki és szabályozza (*Szilágyi, 2005*).
3. A centrális mozzanatot kezelő elméletekhez tartozik a pályaválasztást választási és döntési folyamatokkal magyarázó, megvilágító teória, amelynek alapja a szakmai fejlődés egyéni életrajzi feltételei. Ezeket, valamint a társadalmi determinánsokat a folyamatmódosító tényezőkként kell értékelni (*Szilágyi, 2005*).
4. A fejlődési elvet hangsúlyozó elméletek a pályaválasztást annak az időbeni kiterjedésében és életszakaszok szerinti tagolásában vizsgálják. Megválaszolendő kérdésük, hogy az egyes személyiségjegyek az élet melyik szakaszában jelennek meg és ezek megjelenése során milyen befolyást gyakorol a környezet (*Szilágyi, 2005*).
5. Kohli megfogalmazása szerint a pályaválasztás folyamata az életpályaminták közötti döntések egymásutánjaként fogható fel, mely az egyén számára minden helyzetben nyitva áll (*Papula, 2008*).

2. Anyag és módszer

A kutatás elkészítése során kvantitatív, azaz mennyiségi módszert alkalmaztunk. A módszerre jellemző, hogy jól számszerűsíthető eredményeket ad. Alkalmazása a széles körben végzett nagy mennyiségű adatgyűjtésnél elterjedt. Ahhoz, hogy megbízható eredményhez jussunk, figyelembe kell venni a mintánkat, hogy a vizsgálandó sokaságot jól bemutassa. A matematikai-statisztikai módszerek alkalmazása elengedhetetlen a kapott eredmények feldolgozásánál a kvantitatív vizsgálat során. A kérdőíves felmérés a leginkább ismert kutatási eszköze a mennyiségi módszereknél, a kutatás során ezt alkalmaztuk. Ide tartozik továbbá a strukturált megfigyelés és a strukturált interjú is (*Boncz,2015*).

Az elemzési folyamatnál a mérési eljárásban való szerepeltetéstől függetlenül számként jelenik meg az alapegység. A strukturáltság, a nagyobb minta és megbízhatóság a kvantitatív módszerek legfontosabb jellemzői. A számadatok használatával kapcsolódási pontokat különböző viszonyokat határozhatunk meg az összegyűjtött információkra nézve (*Molnár,2010*).

A kérdőíves vizsgálati módszer kiválasztását több tényező is indokolta. Egyfelől egyszerűbb volt személyesen találkozni a vizsgálatban résztvevő diákokkal az intézményünkben tanítási időben. A kitöltés után számszerű adatok álltak rendelkezésünkre arról, hogy mennyien vettek részt a megkérdezésben. Az adatok feldolgozása során MS Excel táblázatkezelő programot alkalmaztunk, amely segítségével rögzítésre kerültek a megkérdezettek válaszai. A kérdőíves vizsgálatoknak több fajtája van, ilyen az interneten kitölthető kérdőív, mely alkalmazása az utóbbi időben kifejezetten elterjedté vált. Ennek előnye, hogy kitöltése egyszerű, nem igényel személyes találkozást a kitöltővel, költséghatékony és a kitöltés időpontja is szabadon megválasztható. Hátrányaként kiemelendő, hogy nem biztosan kizárólag a vizsgálatban részt vett célcsoport vesz részt a kitöltésben, mivel az egyes továbbküldési útvonalak nehezen követhetőek és ellenőrizhetőek (*Lehota, 2001*). A felsorolt módszertani kihívásokra tekintettel papíralapú kérdőíves mellett döntöttünk.

A cikkben közölt kérdőíves kutatásnál három nagy szakmai területet, köztük a közgazdasági, műszaki és agrárterület figyelembe véve vizsgáltuk a 13. évfolyamon szakmai képzésben résztvevő diákokat. Debrecenben három különböző intézményben, a Debreceni Egyetem Balázsházy János Gyakorló Középiskolája és Kollégiumában, a DSZC (Debreceni Szakképzési Centrum) Bethlen Gábor Közgazdasági Szakgimnáziumában és a DSZC Mechwart András Gépipari és Informatikai Szakgimnáziumában végeztük el a kérdőíves adatfelvételt. A kutatásban olyan szakmát tanuló diákok vettek részt, akik az érettségit követően tovább maradtak az iskolájukban, hogy egy év elteltével szakmát szerezzenek. A diákok az intézményekben, az iskolai órák első 5-10 percében töltötték ki anonim módon a kérdőíveket, ahol előre kinyomtatott kérdéssorok álltak a diákok rendelkezésére.

3. Szakmát tanuló diákok vizsgálata

Az elvégzett kérdőíves vizsgálatba 13. évfolyamon tanuló diákokat vontunk be három Debrecenben lévő intézményből. A megkérdezett tanulók hat különböző szakmacsoportban tanultak. Az érintett szakmacsoportok az alábbiak: gépgyártás-technológiai technikus, informatikai rendszergazda, mezőgazdasági technikus, élelmiszeripari technikus, pénzügyi-számviteli ügyintéző, üzleti

szolgáltatási munkatárs szakmacsoport. A vizsgálatba bevont tanulók képzési ideje egy év, mivel korábban az adott intézményben érettségiztek.

A kutatás elvégzésével arra kerestük a választ, hogy a diákok miért jelentkeztek az adott intézménybe általános iskola után, hogyan látják a jelenlegi helyzetüket, jövőjüket, illetve hogy szeretnének-e továbbtanulni vagy inkább dolgozni akarnak. Az összeállított kérdőív alapjául szolgált a Debreceni Egyetemen ismert „golya teszt”, melyet a beiratkozáskor töltenek ki a diákok. Ezt a tesztet átdolgozva majd kibővítve készült el a kérdőív.

A vizsgálatban részt vett szakmát tanulók a Z generáció tagjai, akik 1996 és 2010 között születtek. Minden generációra más jegyek jellemzőek, a vizsgált generáció tagjai például sokkal több időt töltenek az oktatási intézményekben, vagyis továbbképzik magukat, egyetemre majd mesterszakra mennek továbbtanulni, szakmákat tanulnak annak érdekében, hogy a folyamatosan változó munkaerőpiacon megfeleljenek az újabb és újabb kihívásoknak. Ebből kifolyólag egyre később lépnek be a munkaerőpiacra, hiszen sok időt töltenek tanulással. Ezek a fiatalok beleszülettek a digitális világba, számukra evidens az információk folyamatos elérhetősége az internet segítségével. Az ingergazdag környezet hatására megosztott figyelem, innovatív, kreatív gondolkodás alakult ki az esetükben. Munkájukban az értelmet, értéket keresik és csak akkor lesznek elégedettek munkájukkal, ha ezt meg is találják (HR2017).

Többféleképpen nevezik az ide tartozó fiatalokat. Hívják őket a net generációinak, digitális őslakosoknak és bedrótozott nemzedéknek is, utalva a generáció legfontosabb jellegzetességeire (Prensky, 2001). A korábbi generációkhoz képest idősebb átlagéletkorú anyák gyermekeiként születtek és jellemzően kisebb családokban nőttek fel. Fejlett a problémamegoldó képességük és kiváló intellektus jellemzi őket. A digitális eszközök használata a Z generáció tagjai számára mindennapos, közösségi életüket is ennek segítségével élik. A globalizáció hatására a különböző országokban élő fiatalok életét és egyben a magatartását is ugyanazok az események, folyamatok és trendek befolyásolják (Pais, 2001).

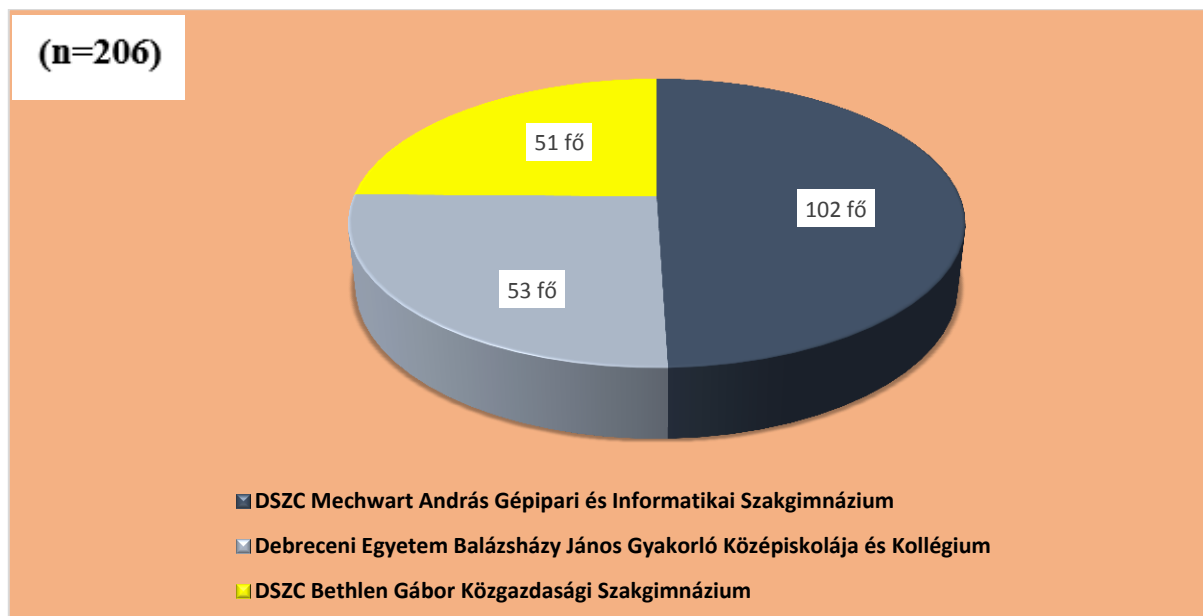
A kutatás elvégzése során több kérdésre is választ kerestünk. Felmértük, hogy a középiskola első éveiben tudatosan készülnek-e a Z-generáció vizsgált mintában jelen lévő tagjai a szakma megszerzésére. Vizsgáltuk, hogy a mintában szereplő középiskolai tanulók a szakma megszerzését követően azonnal belépnek a munkaerőpiacra, vagy inkább a továbbtanulást választják. Emellett arra vonatkozóan is tettünk fel kérdéseket, hogy milyen hosszúnak gondolják azt az időtartamot, amennyi idő alatt el tudnak majd helyezkedni a megszerzett szakmával?

A kutatás során felmért, szakmát tanuló diákok kérdőíves adat-felvételezése két részből állt. Az első részben bizonyos alapvető életrajzi adatokat mértünk fel, illetve itt került sor a megkérdezettek jelenlegi intézményére és szakválasztásra, szakképzésbe való jelentkezés tudatosságára vonatkozó kérdések megfogalmazására is. A szakképzésre való jelentkezés befolyásoló tényezőihez kapcsolódóan 10 tényezőt soroltunk fel, amelyeket 0-5-ig terjedő skálán értékelhettek a kitöltők saját belátásuk szerint. A szakmaválasztási döntést befolyásoló média szerepét 5 tényező segítségével, szintén 0-5-ig terjedő skálán való értékelésére adott válaszok útján mértük fel. A kérdőív második felében a szakma megszerzése utáni jövőképre vonatkozó kérdéseket tettünk fel annak érdekében, hogy felmérhessük,

miként látják jelenleg a fiatalok munkaerőpiaci helyzetüket és esélyeiket az elhelyezkedés gyorsasága, a továbbtanulás iránti szándék és a bérezés szempontjából.

Az érettségi megszerzését követően a fiatalok több lehetséges továbblépési lehetőség közül is választhatnak, amelyek közül kiemeltük a szakma megszerzésének lehetőségét, a továbbtanulást (felsőoktatási intézményben), továbbá a munkavállalást. Magyarországon jelenleg 44 helyen, az ország különböző településein működnek szakképzési centrumok, amelyek elsősorban a szakmai képzések során végzik tevékenységüket. A szakmatanulásra nagy szükség mutatkozik, ezt igazolják a munkaerőpiaci felmérések, hiszen számos szakma esetén merül fel a hiányszakma jelleg, vagyis ilyen szakmát kevesen tanulnak, ráadásul meglévő szakemberből sincs elegendő. Az ilyen szakmák tanulóit ösztöndíjjal honorálják. Jelenleg Magyarországon nemcsak az első, hanem a második szakma megszerzése is ingyenes (NIVE 2017).

A kérdőívek kitöltésére mindegyik intézmény esetén tanítási időben, délelőtt, szakmai óra keretében került sor. A kérdőív kitöltésében a három intézmény hat szakmacsoportjában 206 fő vett részt, akik a 13. évfolyamban tanulnak.

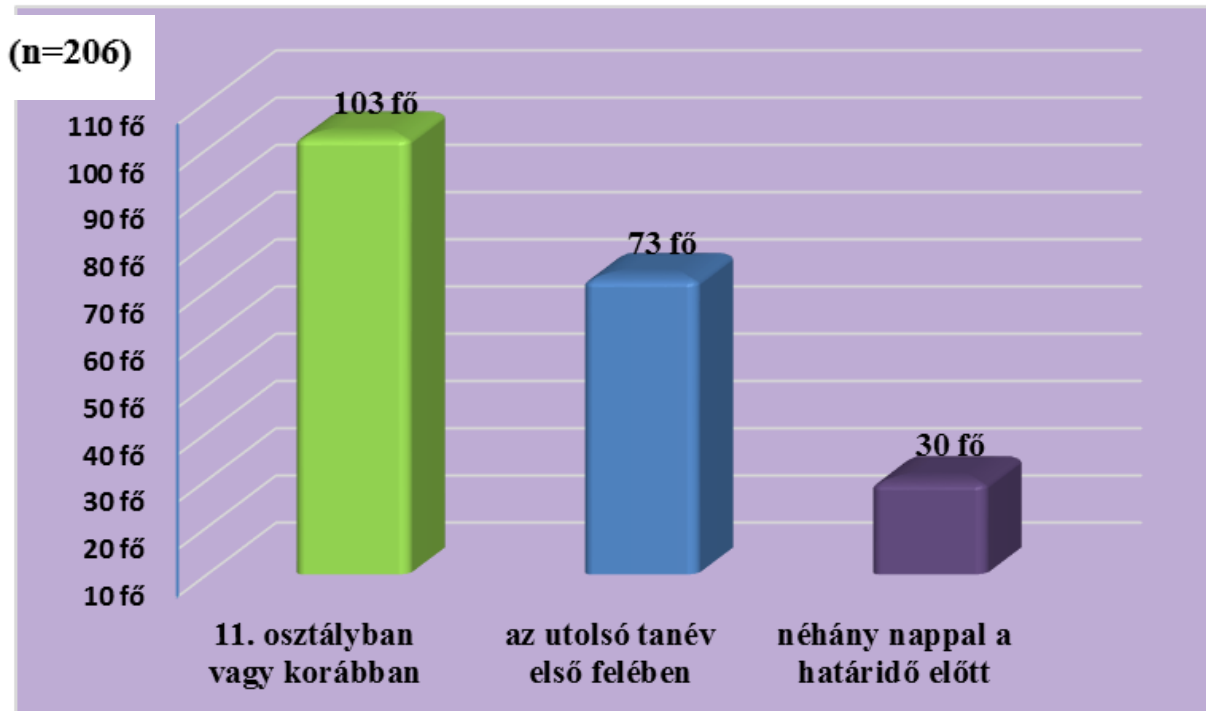

1. ábra: Kitöltésben résztvevő intézmények. Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (2017)

A legnagyobb számban a DSZC Mechwart András szakgimnáziumban töltötték ki a kérdőívet (összesen 102 fő), míg a Debreceni Egyetem Balázsházy János Középiskolában 53 fő, a Bethlen Gábor Szakgimnáziumban pedig további 51 fő töltötte ki a kérdőívet. A kitöltők közül pénzügy-számviteli szakon 48 fő tanult, 12 fő üzleti szolgálati munkatársként folytatott tanulmányokat. Az összes elemszám (n=206 fő). A Mechwart András intézményben két szakmai csoportot vett részt a vizsgálatban: a gépgyártás-technológiai technikus képzésben 46 fő és informatikai rendszergazda képzésben 56 fő. Az elemszám azért ilyen magas, mivel vannak olyan diákok, akik német nyelven tanulták az adott szakmát, így négy osztály indult az intézményben, de szakmacsoportok száma kettő. A DSZC Bethlen Gábor Szakgimnáziumban 51 fő vett részt a kutatásban a pénzügyi szakügyintéző szakon és üzleti szolgáltatási szakon tanulók közül. A Debreceni Egyetem Balázsházy János

Szakközépiskolában mezőgazdasági technikus képzésen 24 fő, élelmiszeripari technikus képzésen 10 fő, illetve pénzügyi-számviteli szakon 19 fő vett részt a kitöltésben. Ebben az intézményben két osztály indult: a mezőgazdasági szakirányú csoport külön osztályként indult, míg az élelmiszeripari és pénzügyi-számviteli szakmacsoport egy vegyes osztályt alkot.

A kérdőív összeállításakor szeretnénk tudni, hogy mennyire tudatosan készültek a diákok a szakképzésbe való jelentkezésre. Ennek körében vizsgáltuk, hogy ki mikor döntötte el, hogy marad még egy évet az adott intézményben annak érdekében, hogy szakmát szerezhessen. Három lehetőség közül tudtak választani diákok.

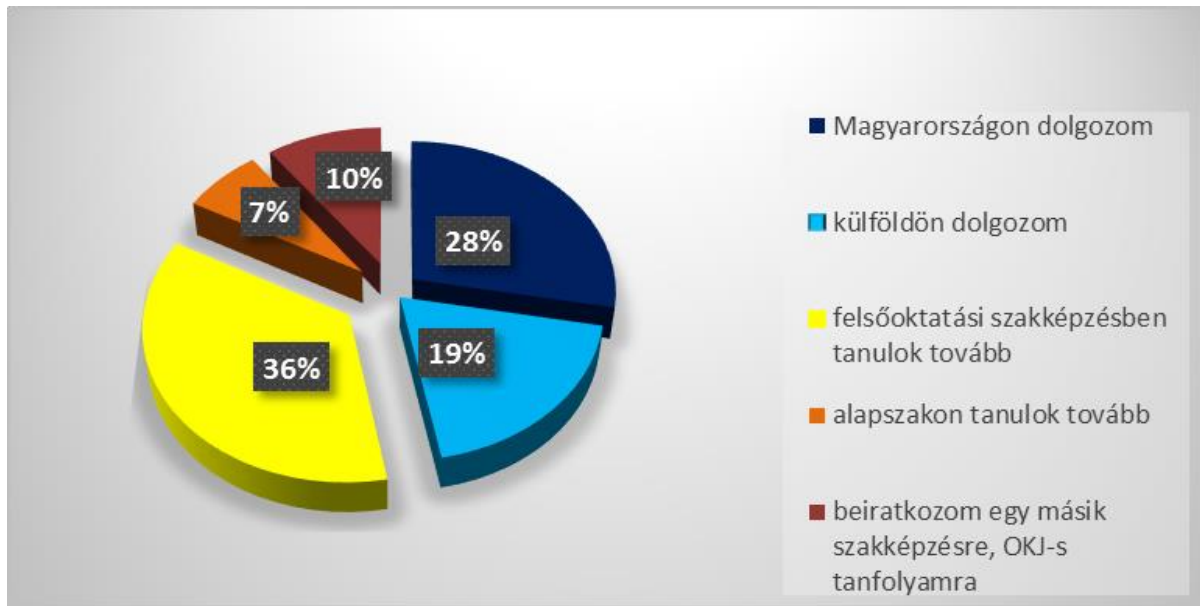

2. ábra: Az adott szakképzésbe való jelentkezés eldöntése Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (2017)

Az ábrán jól látható, hogy a megkérdezett hallgatók (n=206 fő) többsége, 103 fő már a 11. osztályban vagy korábban tudta, hogy marad még egy évet. Amint látható, a diákok többsége, azaz a megkérdezettek fele, 50%-a már tudatosan készült a szakma megszerzésére, továbbtanulásra. Az utolsó tanév első felében 73 fő hozott döntést, míg mindössze 30 fő jelölte meg, hogy néhány nappal a határidő előtt döntötte el ezt az egyéni életút szempontjából fontos kérdést.

A kérdőív következő részében arra kerestünk választ, hogy a vizsgált intézményekben szakmát tanuló diákok hogyan látják és képzelik el jövőjüket a végzettség megszerzése után. Itt mértük fel a tanulók céljait, elsősorban a hazai vagy külföldi munkavállalással, a felsőfokú tanulmányok megkezdésével, további szakképzések, OKJ tanfolyam megkezdésével kapcsolatban. Ennél a kérdésnél több választ is megjelölhettek a kérdőívet kitöltő tanulók.

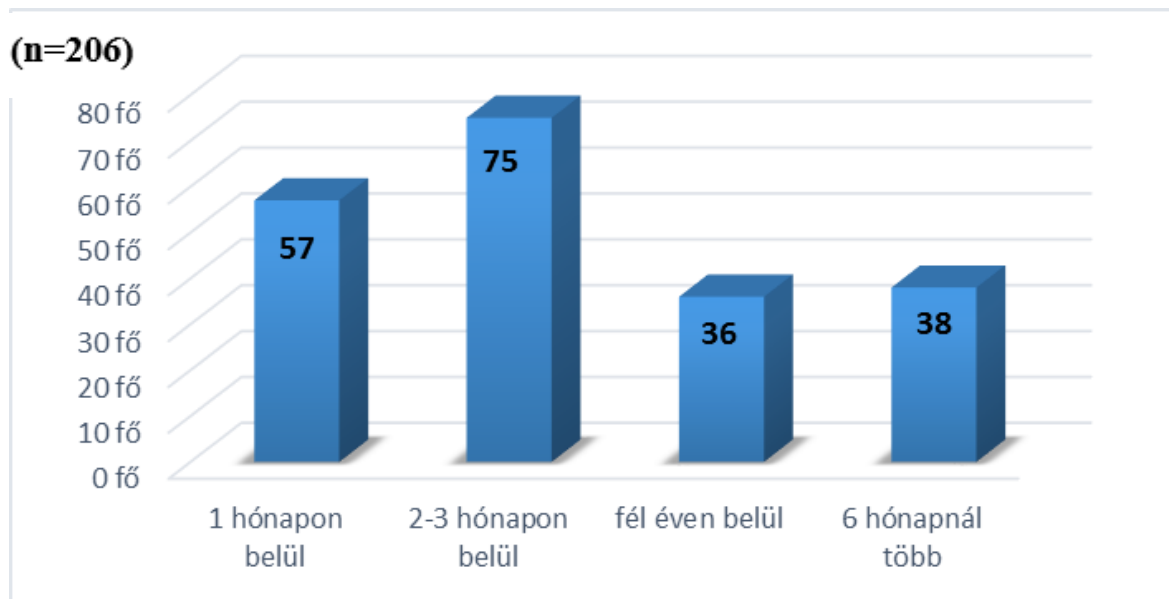

3. ábra: Képzés elvégzése utáni tervek Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (2017)

A 206 fős válaszadói minta 36%-a felsőoktatási szakképzésben tervez továbbtanulni, ez volt a legtöbbször megjelölt válasz. Ebből is látszik, hogy a fiatalok a szakma megszerzését követően szeretnék továbbtanulni, hogy minél magasabb szintű tudás megszerzésével állhassanak helyt a munka folyamatosan változó világában. Ehhez elengedhetetlen a folyamatos továbbképzés, tanulás, és a minta alapján az is látható, hogy a kérdőív kitöltésébe bevont hallgatók maguk is tisztában vannak a további tanulmányok jelenőségével. A beérkezett válaszok 28%-a a Magyarországon való elhelyezkedésre vonatkozott, ennél pedig kevesebben szeretnék külföldre menni és dolgozni. Ez pozitív képet jelent Magyarország munkaerőpiacára nézve, hiszen többen választották a hazai elhelyezkedést. A megkérdezettek 10%-a szeretne csak alapképzésen továbbtanulni, míg 10%-uk másik szakképzésre, OKJ-s tanfolyamra jelentkezik. Az ábrából jól látható, hogy a válaszadók inkább továbbtanulnának, mintsem hogy azonnal munkát vállaljanak.

A megkérdezett tanulók (n=206 fő) hat különböző szakmacsoportban tanultak, ide tartozott a gépgyártás-technológiai technikus, informatikai rendszergazda, mezőgazdasági technikus, élelmiszeripari technikus, pénzügyi-számviteli ügyintéző, üzleti szolgáltatási munkatárs szakmacsoport. A kérdőívet kitöltők közül a legtöbben, 75 fő úgy gondolja, hogy tanulmányainak lezárását követően, két-három hónapon belül sikerül majd elhelyezkednie, míg 57 fő véleménye szerint már az első hónapban el tud helyezkedni.

4. ábra: Szakmában való elhelyezkedése hónapokra nézve Forrás: Saját szerkesztés kérdőíves felmérés alapján (2017)

A vizsgált mintát tovább elemezve láthatjuk, hogy fél éven belüli elhelyezkedésre számít 36 fő, míg a többiek, összesen 38 fő úgy gondolja, hogy több mint fél év szükséges az elhelyezkedéshez. A válaszadók erre a kérdésre adott eredményei alapján látható, hogy a versenyképesség is hozzákapcsolódik az adott szakmájukhoz. A 206 fős elemszámú mintából 90%-a versenyképesnek, míg 10%-a kevésbé versenyképesnek véli a szakmáját.

4. Következtetések

Az elvégzett kutatás alapján látható, hogy a szakközépiskolákban, szakgimnáziumokban szakmát tanuló diákok, a vizsgálat minta szerint meglehetősen optimistán látják saját jövőképjüket. Meggyőződésük, hogy sikerrel el tudnak majd helyezkedni végzésüket követően.

A magyar gazdaság szempontjából örömteli fejlemény, hogy a kérdőívet kitöltő több, mint 200 tanuló döntő többsége Magyarországon tervezi következő életszakaszát megkezdeni. Ez a tendencia független attól, hogy inkább munkavállalást, vagy inkább továbbtanulást terveznek.

Az elvégzett vizsgálat egy szűk szakmacsoportra vonatkoztatva fogalmaz meg olyan állításokat, amelyek regionálisan, mindenek előtt Debrecen és környéke szempontjából pozitív kilátásokat jelentenek a hazai gazdaságnak. Természetesen a vizsgálat kitöltése során az is látható, hogy egy, a Debreceni Egyetemhez hasonló, számos tudományágban és tudományterületen aktív, nemzetközi hírű és elismertséggel bíró felsőoktatási intézmény jelenléte megkönnyíti a tanulók döntéshozatalát. A Debreceni Egyetemen ugyanis minden, a vizsgálatban részt vett tanuló által tanult szakma felsőoktatási továbblépési lehetősége rendelkezésre áll, jellemzően nemcsak nappali, hanem levelező munkarendben is.

Mindez egyben azt is jelenti, hogy az élethosszig tartó tanulás eszméjének megvalósításához egy sikeres és jól működő oktatási, ezen belül is elsősorban felsőoktatási környezetre van szükség, továbbá

arra is, hogy az informális és nem formális tanulás során elért eredmények kellő hatékonysággal épülhessenek be az egyes képzési programokba és szintekbe.

Hivatkozások

- [1] Gy. Bakacsi (2015) *A szervezeti magatartás alapjai*. Semmelweis Kiadó, Budapest.
- [2] K. Bekéné K. (2012) *A tanulási motiváció kialakulását segítő pedagógus attitűdök*. Új pedagógiai szemle, 62 (9- 10)
- [3] A. Benedek (2006) *A szakképzés pedagógiai alapkérdései*. Typotex kiadó, Budapest. pp.191-218. ISBN 963 9694 065
- [4] B. Csapó (2008.) *A tanulás dimenziói és a tudás szerveződése*. Educatio, 2 pp. 215-216.
- [5] M. Csernyák – K. Janák – A. Zaláné (2004) *Az élethosszig tartó tanulás*. Központi Statisztikai Hivatal, Budapest. 60 p. ISBN 963 215 710 9
- [6] Debreceni Egyetem (2014) <https://unideb.hu/hu/meresi-eredmenyek>
- [7] Debreceni Egyetem (2015) <https://unideb.hu/hu/meresi-eredmenyek>
- [8] Debreceni Egyetem (2016) <https://unideb.hu/hu/meresi-eredmenyek>
- [9] A. Hatvani – T. Taskó (2003) *Személyiségfejlődés és pályafejlődés*. In: M. V. Dávid (szerk.) *Pedagógiai tanácsadási módszerek a pályaválasztás segítésében*. B.A.Z. Megyei Munkaügyi Központ, EKF Eger. pp. 5-16.
- [10] HR (2017) <http://hrclub.hu/beszamolok/minden-generacio-ertekes-csak-mindegyik-mashogy-20121121.html> Letöltés: 2017.10.09.
- [11] M. Juhász – I. Takács (2006) *Pszichológia*. Typotex kiadó, Budapest. pp.74-79.
- [12] V. Kósáné (1998) *A mi iskolánk: Nevelépszichológiai módszerek az iskola belső értékelésében*. Iskolafejlesztési Alapítvány, Budapest. pp. 103-104.
- [13] J. Lehota (2001) *Marketingkutató az agrárgazdaságban*. Mezőgazda Kiadó, Budapest. ISBN 9639358258
- [14] Lengyel-Szántó (1998) *A gazdasági élet szociológiája*. Aula Kiadó Kft, Budapest.
- [15] NIVE (2017)
https://www.nive.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=595&Itemid=267
letöltés: 2017.09.25.
- [16] OECD (2007) *A tanárok számítanak. A hatékony pedagógusok pályára vonzása, fejlesztése és a pályán való megtartása*. Oktatási és Kulturális Minisztérium, Budapest. p. 153.
- [17] R. Pais (2013: *Alapvetések a Z generáció tudománykommunikációjához*
[file:///C:/Users/Dell/Downloads/Alapvetesek_a_Z_generacio_tudomany_kommunikaciojához%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Dell/Downloads/Alapvetesek_a_Z_generacio_tudomany_kommunikaciojához%20(1).pdf) Letöltés: 2017.10.11.
- [18] L. Papula (2008) *Mi lesz ha nagy lesz? A pályaválasztást meghatározó tényezők*
<http://docplayer.hu/48052-Mi-leszel-ha-nagy-leszel-a-palyavavasztast-meghatarozo-tenyezok-what-will-you-become-factors-of-choosing-career-dr.html> Letöltés: 2017.09.12.
- [19] E. Réthey (2003) *Motiváció, tanulás, tanítás. Miért tanulunk jól vagy rosszul?* Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest. pp.132-143.
- [20] K. Szabó (2008) *Tanulás a munkahelyeken és a munkahelyekért*. Educatio, 2 p. 218.

- [21] I. Szecsődi (2003) *Öndefiníciós eljárások alkalmazása a pályorientációban*. In: M. V. Dávid (szerk.): *Pedagógiai tanácsadási módszerek a pályaválasztás segítésében*. B.A.Z. Megyei Munkaügyi Központ, EKF Eger. pp. 32-506.
- [22] K. Szilágyi (2005) *A fiatalok és a felnőttek pályorientációs és karrierépítési készségeinek szintje, fejlesztésének lehetőségei*. <http://mek.oszk.hu/06500/06515/06515.pdf> Letöltés: 2017. 09.22.
- [23] L. Zachár (2002) *Az egész életen át tartó tanulás irányai*. Szakképzési szemle, 4 pp. 371-372.